

Nederlanders monitoren ook amfibieën in het buitenland

Amfibieënmonitoring in noordoost Polen: oerbos en kleinschalig cultuurlandschap.

Vijftien jaar geleden ontmoetten wij elkaar als vier jonge studenten in het oerbos van Bialowieza. Gedurende enkele maanden hebben we daar intensief samengeleefd en met anderen een grootschalige amfibieëninventarisatie uitgevoerd. We onderzochten honderden wateren met een schepnet en hadden talloze slapeloze regennachten. De eieren van de heikikkers en bruine kikkers lagen op het smeltende ijs. We hakten gaten in de bevroren bodem om emmers en schermen te plaatsen waarin we vervolgens 1000-den kikkers en padden ving. En we maakten wonderbaarlijke kanotochten tussen de honderden terugkerende kraanvogels en ooievaars. De koren boomkikkers in de nieuw aangelegde poelen waren oorverdovend. Het was ons eerste intensieve contact met één van de meest intact zijnde ecosystemen van het Europese laagland. De dichtheden en diversiteit aan amfibieën was onvoorstelbaar. Inmiddels zijn we alle vier zeer actief op het gebied van ecologie, educatie en amfibieënbescherming en zijn we in 2013 opnieuw het gebied in gedoken.

In 2013 is de eerste stap gezet om een amfibieën-monitoring-programma op te starten in noordoost Polen, naar het voorbeeld van EPMAC-amfibieën-monitoring in ZW-Spanje (Goverse, 2011; De Vries, et al. 2013). EPMAC staat voor Educative and Participative Monitoring for a wider and more effective Amphibian Conservation: "Educatieve monitoring met vrijwilligers voor een vergrote en effectievere amfibieën bescherming". Deze benadering is succesvol gebleken in

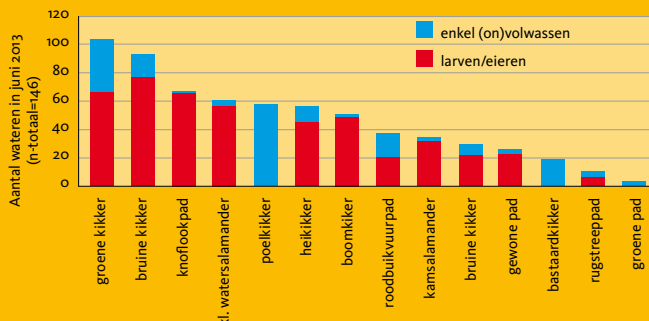

Deze landschapsfoto is zeer illustratief voor het kleinschalige mozaïek-landschap. (Foto: Sergé Bogaerts)

Spanje waar er sinds 2011 jaarlijks twee monitoringsronden zijn geweest. Dit succes is met name te danken aan de deelname van buitenlanders welke lokale deelnemers stimuleren en voor een groot deel de directe kosten dekken. De EPMAC-methode maakt het mogelijk om de ontwikkelingen van de amfibieën populaties op de lange termijn te volgen.

In de winter van 2012/2013 hadden we de monitoring voorbereid in samenwerking met AMBOR, Bialowieza Biodiversity Academy, Natura Cerca, Soontiëns Ecology en Amphi Consult. Voor juni waren de vergunningen georganiseerd en de kaarten met daarop de voorgeselecteerde wateren en de verspreiding van de amfibieën in 1999, vervaardigd. In Juni 2013 was de eerste try-out met een aantal ervaren herpetologen, lokale gidsen en deelnemers. Monitoring is nodig om alle soorten en de ontwikkelingen echt goed in beeld te krijgen.

Het geselecteerde onderzoeksgebied omvat 1200 vierkante kilometer. In 2013 werden 146 wateren systematisch onderzocht, overwegend wateren welke wij ook hadden onderzocht in 1999. Het onderzoeksgebied omvat diverse systemen van het Europese laagland: 1. Bossen en kleine open delen in het bosgebied rondom het Bialowieza oerbos; 2. kleinschalig cultuurlandschap rondom het bos; 3. grootschalig (maar extensief gebruikt) meer open cultuurlandschap; 4. het beekdal van de laaglandbeek Narew. In alle deelgebieden is een mozaïek van verschillende biotopen aanwezig. Belangrijk is dat ook hier

Grafiek: Resultaten EPMAC monitoring noordoost Polen (Bialowieza/Narew) 2013. Aantal wateren waarin en soort is aangetroffen onderveeld naar levensfase (voortplanting of enkel volwassen dieren), waargenomen bij de bemonstering in juni.

Roepende roodbuikvuurpad. (Foto: Jöran Janse)

de tijd niet stilstaat en dat vooral rondom de vallei van rivier de Narew verschillende landbouwontwikkelingen gaande zijn.

De basisdoelstellingen voor de EPMAC monitoring in noordoost Polen zijn:

- het verhogen van kennis en ervaring aangaande herkenning van amfibieën van het Europese laagland in alle levensfasen en hun habitat
- het verzamelen van vergelijkbare data voor evaluatie van de status en dynamiek van amfibieën en hun habitat
- evalueren van de status van zeldzame amfibieën in specifieke ecosystemen in noordoost Polen
- te nemen beschermingsmaatregelen voor amfibieën in de regio vaststellen en naar prioriteit rangschikken

De opzet van de monitoring is dat gedurende 6 dagen in juni overdag 120 voorgeselecteerde wateren systematisch worden onderzocht. Deze voorgeselecteerde locaties waren in 1999 van belang voor amfibieën. Al in het eerste jaar (2013) werd bevestigd dat met de methode populaties van de 12 amfibie-soorten in kaart konden worden gebracht. In ieder van eerdergenoemde vier gebieden worden 30 locaties onderzocht. Er wordt gewerkt in teams die bestaan uit een herpetoloog, een lokale deelnemer en vrijwilligers uit verschillende landen. Gedurende de dag ligt de focus op onderzoek van de aquatische habitat; op een gestandaardiseerde manier wordt het water

(Foto: Sergé Bogaerts)

bemonsterd. Het is van belang dat van alle locaties, per soort, alle levensfasen die worden aangetroffen fotografisch worden vastgelegd. Hiermee kunnen determinatiefouten achteraf worden uitgesloten.

Aanvullend worden er avondrondes gemaakt om roepende of migrerende dieren waar te nemen en deze in kaart te brengen. In 2013 hebben we ons, met anderen, opnieuw verbaasd over de enorme rijkdom, diversiteit en dichtheid aan amfibieën, vogels, vissen, reptielen, zoogdieren en ongewervelden in het gebied. Zoals meestal bij veldwerk, heeft ieder van ons onverwachte, nieuwe waarnemingen gedaan.

De nieuwe inzichten die zijn verkregen zullen worden gebruikt voor verder onderzoek en beschermingsactiviteiten in het gebied rond Bialowieza. De deelnemers uit Nederland, België en Duitsland nemen de ervaringen en inzichten mee naar andere gebieden. Dit functionerend landschap in de groene longen van Europa blijkt nog altijd een waardevol referentiegebied voor natuurbescherming in het Europese laagland.

De monitoring in 2014 (9 tot 15 juni) zal opnieuw Wejmutka Bialowieza Biodiversity Academy als uitvalsbasis hebben. Er is al een interessant gezelschap deelnemers waarvan ook wij veel kunnen leren en natuurlijk is er ruimte voor anderen.

Wouter de Vries, Martijn van de Loo, Olimpia Pabian & Jöran Janse

Meer informatie:

www.naturacerca.es/project-epmac

www.ravon.nl > activiteiten

of email naar: ww@naturacerca.es

Knoflookpad. (Foto: Sergé Bogaerts)

(Foto: Wouter de Vries)